

ДЕЯКІ МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ДЕРЖПЛЕМЗАВОДІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ

В. П. БУРКАТ, М. Я. ЄФІМЕНКО, кандидати сільськогосподарських наук,

О. Ф. ХАВРУК, кандидат біологічних наук

*Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осіменіння великої рогатої худоби*

Розвиток племінного тваринництва на сучасному етапі характеризується широким впровадженням у виробництво розроблених за останні роки прогресивних методик вирощування, випробування і оцінки плідників за якістю потомства. На використанні плідників-поліпшувачів ґрунтується планомірне зростання генетичного потенціалу молочної продуктивності худоби в колгоспах і радгоспах. В ряді областей на основі будівництва нових або реконструкції та розширення колишніх держплемстанцій створюються елевери по вирощуванню бугаїв-плідників. Ці підприємства повинні постійно перебувати в контакті з господарствами, де утримують високопродуктивних племінних корів провідних ліній і родин. Найбільш цінні у селекційно-генетичному відношенні корови-рекордистки, яких вирощують і роздоюють у племінних заводах.

Слід зазначити, що розширення масштабів створення елеверів потребує набагато більшої, ніж раніше, кількості високопродуктивних і придатних до використання в умовах промислової технології (дворазове машинне доїння при безприв'язному утриманні) корів. Тому перед племінними заводами постають нові, більш високі вимоги стосовно організації роздоювання корів і вирощування племінного молодняка. Традиційні методи їх роботи, дещо застарілі критерії оцінки діяльності господарств цього типу нині вже не дають змоги повною мірою забезпечити вимоги елеверів та держплемстанцій щодо кількості і якості племінних бугаїв відповідних ліній.

Необхідно чітко визначити права і обов'язки державних племінних заводів. На основі аналізу багаторічних даних діяльності, а також пропозицій керівників та спеціалістів племзаводів і держплемстанцій можна викласти деякі методичні положення щодо цих питань.

Враховуючи специфіку діяльності держплемзаводу як господарства, де утримують високоцінних племінних тварин, доцільно регламентувати ряд аспектів його діяльності. Зокрема, бажано перспективні і річні плани виробничо-фінансової діяльності племзаводів, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, погоджувати у Міністерстві сільськогосподарства Української РСР. Оцінку роботи племзаводу проводити за досягнутим рівнем продуктивності племінного поголів'я, кількістю і якістю вирощеного та реалізованого племінного молодняка, виведенням нових високопродуктивних типів, ліній і родин, а також тварин з рекордними показниками продуктивності. Відомства, яким підпорядковані племзаводи, зобов'язані забезпечувати їх найновішими технікою та сільськогосподарськими спорудами. Крім того, необхідно впроваджувати наукову технологію і комплекс передових зоотехнічних, ветеринарних і агрономічних заходів, що забезпечують високу продуктивність худоби та високі врожаї сільськогосподарських культур.

Основні завдання племзаводу:

- вдосконалення племінних і продуктивних якостей худоби відповідної породи з урахуванням напрямку продуктивності та спеціалізації;
- поліпшення існуючих та створення нових типів, ліній і родин з стійкою спадковістю, високими продуктивними і технологічними якостями тварин;
- відтворення і вирощування плідників ліній, визначених програмою селекції

для комплектування держплемстацій, комплексів та елеверів по вирощуванню, випробуванню і оцінці плідників за якістю потомства; вирощування високоякісного племінного молодняка для ремонту стада племзаводу і комплектування поголів'ям дочірніх племінних ферм колгоспів та радгоспів; впровадження у виробництво структури посівних площ кормових культур та прогресивних технологій їх вирощування, що забезпечують повну потребу племінних тварин у високоякісних кормах, особливо з підвищеним вмістом білка;

одержання у молочному і молочно-м'ясному скотарстві 5000—7000 кг молока від корови, у м'ясному скотарстві — доведення живої маси і молочності корів до рівня 115% і більше стандарту породи та забезпечення середньодобових приростів молодняка за весь період вирощування 1000—1500 г і більше. Організація цілеспрямованого роздоювання корів, виведення тварин з рекордними показниками надоїв, жирномолочності, скороспілості та м'ясних якостей; всебічне поліпшення організації сільськогосподарського виробництва на основі високопродуктивного використання землі, поголів'я худоби, техніки, будівель, всіх виробничих фондів; постійна творча співдружність з колективами науково-дослідних інститутів і селекційних центрів, впровадження у виробництво досягнень науки й передового досвіду.

Для успішного виконання цих завдань у племзаводі необхідно постійно дбати про створення власної міцної кормової бази. Все кормовиробництво повинно бути спрямоване на вирішення взаємопов'язаних корінних проблем племзаводу: забезпечення відповідних стандартів росту і розвитку племінного молодняка та масового роздоювання корів до рекордних показників продуктивності.

Результати бонітування великої рогатої худоби племзаводів Української РСР за станом на 1 січня 1980 р. свідчать, що в цих господарствах корови основних районів порід характеризуються такими показниками росту і розвитку (див. таблицю).

Ріст і розвиток корів племзаводів республіки за даними бонітування 1980 р.

Вік тварин	Червона степова порода			Симентальська порода			Чорно-ряба порода			Лебединська порода		
	жива маса		середньодобовий приріст після попереднього періоду, г	жива маса		середньодобовий приріст після попереднього періоду, г	жива маса		середньодобовий приріст після попереднього періоду, г	жива маса		середньодобовий приріст після попереднього періоду, г
	кг	% повновікових корів		кг	% повновікових корів		кг	% повновікових корів		кг	% повновікових корів	
При народженні	28	—	—	32	—	—	30	—	—	33	—	—
10 міс	208	—	600	228	—	653	221	—	637	222	—	630
12 міс	229	—	350	257	—	483	252	—	517	244	—	367
18 міс	306	58,2	428	343	57,6	478	326	59,4	411	317	53,4	405
I лактація	451	85,7	—	491	82,5	—	466	84,9	—	490	82,5	—
II лактація	477	90,7	—	535	89,9	—	513	93,4	—	528	88,9	—
III лактація і старше	526	100	—	595	100	—	549	100	—	594	100	—

У більшості племінних заводів республіки ведуть роботу щодо створення нових типів молочної і молочно-м'ясної худоби методом ввідного схрещування корів місцевих порід з плідниками завезених за останні роки. Значну питому вагу у цій роботі становлять чорно-рябі та червоно-рябі голштинно-фризи. Розпочато розробку ростових стандартів для одержуваних помісей.

Кормовиробництво у племзаводі слід організувати так, щоб забезпечити середньодобові прирости живої маси телиць у різні вікові періоди на рівні 500—800 г і більше, а на кожну корову заготовляти не менше 50—70 ц кормових оди-

ниць. Настійна потреба заготівлі на корову залежно від продуктивності 8—15 ц сіна і 30—60 ц кормових коренеплодів.

Для успішного виконання основних завдань у племзаводі потрібно разом з держплемстанцією і селекційним центром щорічно розробляти і здійснювати індивідуальний план підбору плідників до маточного поголів'я; постійно проводити оцінку і відбір корів у провідну селекційну групу та подавати селекційному центру дані про бугайців, одержаних від цих корів.

створювати всі умови для виявлення тварин з високою продуктивністю і одержання від них максимально можливої кількості приплоду; перевіряти плідників і маточне поголів'я за якістю потомства відповідно до діючих інструкцій і рекомендацій; вирощувати племінних тварин на продаж лише від плідників, перевірених за якістю потомства і визнаних поліпшувачами; забезпечувати надійний захист племінного поголів'я від інфекційних захворювань; вести регулярний і якісний зоотехнічний облік.

Основний метод удосконалення стада племзаводу — чистопородне розведення, яке ґрунтується на розведенні по лініях і родинах при систематичній оцінці плідників за якістю потомства та широкому використанні поліпшувачів. Для створення нових цінних ліній чи типів худоби у племзаводі під методичним керівництвом селекційного центру може застосовуватись ввідне або відтворне схрещування за методикою, схваленою Науково-технічною радою Міністерства сільськогосподарства Української РСР. У кожному племзаводі потрібно вдосконалювати худобу не менше 2—3 ліній та 8—10 родин. Ремонтний молодняк для поповнення основного стада вирощують на спеціалізованій фермі цього ж племзаводу.

Щороку перед постановкою худоби на зимовостійлове утримання в племзаводі організують виводку поголів'я, де демонструють кращих представників провідних ліній і родин, урочисто відзначають досягнення працівників ферм у організації вирощування племінного молодняка, роздоюванні та відтворенні стада.

Племзавод повинен гарантувати вірогідність даних про походження племінних тварин. З цією метою проводять паспортизацію всього маточного поголів'я до груп крові, оперативно перевіряють вірогідність даних про походження ремонтного і племінного молодняка. Генетичні маркери застосовують також для науково обґрунтованого аналізу селекційної структури стада. Племзавод забезпечує осіменіння корів лише глибокозамороженою, чітко ідентифікованою спермою, а також своєчасну нумерацію новонародженого молодняка.

Спеціалісти племзаводу значну увагу повинні приділяти контролю якості заготовлених кормів. З цією метою необхідно систематично відбирати та надсилати на аналіз проби кормів з кожної скирти, траншеї, башти та з кожної партії концентрованих кормів.

Зазначені аспекти діяльності племінних заводів ще не повно висвітлюють невирішені проблеми. Послідовна, вдумлива робота керівників та спеціалістів держплемзаводів спрямована на подальше піднесення всіх галузей сільськогосподарського виробництва, творче застосування досягнень науки і передового досвіду сприятимуть високоефективному розвитку племінного скотарства.

Одержано редколегією 12.08.80